

PRO SVMMIS IN DIVINO ^{12.} AEOVE AC HVMANO IVRE
CAPESSENDIS HONORIBVS
DISPVATIONEM INAUGVRALEM

DE

IVRAMENTO STUDIOSO-
RVM ACADEMICO
AVSPICALI,

Von dem Side, welchen die studirende
Jugend beym Antritt ihres Academischen
Lebens iezuweilen ablegen muß,

AETERNI NVMINIS AVSPICIIS,
RECTORE ACADEMIAE MAGNIFICENTISSIMO
SERENISSIMO PRINCIPE AC DOMINO

DOMINO

GVILIELMO HENRICO

DVCE SAXONIAE, IVLIACI, CLIVIAE, MONTIVM,
ANGARIAE, WESTPHALIAE, RELIQVA

EX DECRETO ILLVSTRIS ICTORVM ORDINIS
PRAESIDE

GVILIEL. HIER. BRVCKNERO

ICTO, CONSILIARIO SAXONICO, PANDECTARVM P. P. CVRIAE PRO-
VINCIALIS, FACVLTATIS IVRIDICAE ET SCABINATVS ADSES-
SORE GRAVISSIMO,

PRAECEPTORE AC PROMOTORE AETERNVM VENERANDO
AD DIEM JVNII M DCC XXV.

ERVDITIS AD EXAMINANDVM SOLEMNITER
PROPONO

GEORGIVS HENRICVS ORTH

HEILBRON. EX SVEVIS

IENAE,

LITTERIS IOHANNIS ADOLPHI MVLLERI.

INSTITUTIONEM INNOVATAM

IVR AMBITO STUDIO
KAM ACADEMICO
AVSICILIA

INSTITUTIONEM INNOVATAM
AVSICILIA

RECTOR ACADEMIAE MARINOZZI
GREGORIO MARINOZZI

GVILLIEMO HENRICO

GVILLIEMO HENRICO

AVSICILIA

GVILLIEMO HENRICO

AVSICILIA

L. S.

Accidit anno seculi hujus ter-
 tio, quo venerandus Dif-
 fertationis Præses Sceptra A-
 cademiæ nostræ moderaba-
 tur, ut artis Medicæ Candida-
 tus, jam ad Professoris dignita-
 tem hic evectus, cum nomen
 Albo studiosorum Jenensium
 dare vellet, juramentum sub auspiciis vitæ Acade-
 mica præstari solitum, semel iterumque deprecare-
 tur, modesta & speciosa usus excusatione, pectus sa-
 cro quodam horrore circumfundit, vel sola jurisjuran-
 di mentione in medium allata; in Lipsiensi Acade-
 mia, e qua Salanam hanc commigravit, a Studiosis
 haud exigi juramentum, sed eos simplici & nudæ suæ
 promissioni committi. Lubentissime morem ipsi
 gessisset Præses, nisi hujus Academiæ statuta Rectori-
 bus libertatem adimerent, Studiosis jusjurandum
 A con-

consuetum remittendi. Toties etiam ille ab aliis Studiosis rogatus fuit, ut habita scrupuli conscientiae ratione rigorem statutorum benigna dispensatione temperaret; cum autem hæc non Rectoribus & Professoribus, quibus tanquam subditis obsequii gloria est relicta, sed Principibus statutorum Auctoribus competat, desiderio deprecantium assurgere non licuit, pariterque Candidatus ille, diu multumque reluctatus, tandem iuramentum pro more præstare debuit. Postea in numerum Patrum Universitatis cooptatus aliquoties oravit Præsidem, ut, quoniam ipse dubia nonnulla circa Iuramentum istud foveret, quaestionem, num illud a studiosis exigendum sit? adductis in utramque partem rationibus, ventilandam sumeret. Promisit ille Optimo Charissimoque Collegæ, argumentum hoc Candidato Juris suppeditare elaborandum. Ut igitur fidem datam adimpleret, mihi obtulit conditionem, utrum pro themate Disputationis solennis, quam inauguralem vocant, illud evolvere, an aliud sumere vellem. Arrisit id mihi statim, cum ob jucunditatem tum ob gravitatem. Quamobrem invocato supremi Nominis auxilio illud sequentibus thesibus considerandum elegi. Tametsi vero de Iuramento saltim Studiosorum, quod sub auspiciis vice Academicæ præstari aliquando solet, acturi, necesse non habeamus, multa in universum de Iuramentis præmittere, utpote quam materiam varii Jcti locupletissimis commentariis persecuti sunt; attamen nihilominus partim accommodata Dissertationibus methodus, partim quodammodo quoque institu-

instituti nostri ratio postulat, ut, quæ circa voces & naturam Juramentorum potissimum notatu digna occurrunt, pauca quadam ad meliorem illustrationem dicendorum in medium afferamus.

Thef. I.

DEducitur Vox Juramentum a jurare, & in men-
tum definit, quæ communis multorum nominum *Vox Ju-ramenti*
Latinorum est terminatio, qualia sunt v. c. vestimen-*unde de-*
tum, calceamentum, ornamentum, supplementum, *scendat.*
cognomentum, lineamentum, sepimentum, addita-
mentum, libamentum, medicamentum &c. *conf. Set-*
ser. de Juram. l. 1. cap. 1. n. 2. Quidam a jure & mente
derivatam volunt vocem, quasi jure & mente juran-
tis terminetur negotium, quod inter manus est. Ve-
rum hæc allusio potius est, quam justa derivatio, haud
dissimilis ei, quam reperias in *pr. 7. de Testam.* ubi ait
Imperator: *Testamentum ex eo appellatur, quod testatio-*
mentis sit.

Thef. II.

Juramentum aliter appellari consuevit Jusju-
randum, quod vocabulum procul dubio a jure & ju-
rare descendit, & per illud respicitur, quod juraturus *Juramen-*
juri se conformare debeat. Ubi statim nascitur quæ-
stio: An Juramentum juri repugnans pro vero jura-
mento sit habendum? quod nos equidem affirma-
mus; sic is, qui in ipso jurandi actu perjurium commi-
tit, dum rem aliter se habere novit, ac enunciat, vere
jurat, sed abutitur Nōmine atque Numine Divino;
A 2
etiam

etiam ille, qui jurat, patratum se impium quoddam & nefarium facinus, vere jurat, sed non obligatur ad id, quod jurato promissit, servandum; cum hæc duo non sint confundenda, primum, num juramentum de re illicita & contra jus præstitum sit verum juramentum? alterum, num tale juramentum sit obligatorium? Quantum ad prius, pedibus in affirmativam imus, quandoquidem promissio nuda & simplex etiam contra jus facta vera promissio existit. Obtinet enim hic definitio Juramenti & promissionis; quamvis rem juxta jus Civile considerando omne negotium contra prohibitionem illius juris susceptum, & sic etiam juramentum refragante jure præstitum habeatur pro nullo, scilicet quoad effectus juris per *l. 5. C. de Legib.* non autem spectando rem citra jus civile juxta suam naturam & indolem. Posterius non est admittendum per *cap. 13. X. de jurejur.* Ex eo namque colligitur, illum, qui juramentum super re illicita præstitum servat, bis peccare, temere jurando, & quod juratum est, implendo; *non enim juramentum potest & debet esse vinculum iniquitatis cap. 18. X. de jurejur.* Hinc David necem Nabalis, totiusque familiæ interneccionem temerario juramento concipiens, vere juravit, gravissimumque subiretatum; Posteaquam vero prudentissima Nabalis uxor Abigail ipsum ab impio hocce proposito retraxit, recte juramentum non servavit, eoque nomine supremum Numen supplici gratiarum actione veneratus est. *1. Sam. XXV. 22. & seqq. Conf. c. 3. & 4. caus. 22. qu. 5.*

Thef. III.

Thef. III.

Jurisjurandi vocabulum veterum Jureconsultorum Romanorum avo magis in usu fuisse, quam vocem juramenti perspicere est ex toto tit. ff. de jurejur. quamvis & in hoc vocem juramenti invenias l. 34. §. 5. Nec apud Ciceronem reperitur Juramenti vocabulum, licet ideo non rejiciendum, quod sufficit, aliis probati sermonis auctoribus adhiberi. vid. Briffon. Lexic. Jurid. in voce: *Juramenti*. Est ergo hæc vox posterioris ætatis, & tempore Justiniani usitatio vid. alleg. Briffon. postea usitatissima, uti videre licet in Libris Jur. Can. tam Decreto Gratiani, præsertim *caus. 22. Q. 5.* quam tot. tit. X. de *Jurejur.* Alterum synonymum est sacramentum, L. 2. Cod. de *indict. vidu. tollend. L. 13. §. 3. ff. de re militar. authent. sacramenta puber. Cod. si advers. vend.* &c. Tertio dicitur dejurium sed raro, a dejerando. Dejerare autem est, quasi sancte vel valde jurare *Sats. tract. de Juram. lib. 1. cap. 1. n. 6.* Faber & alii in Lexicis.

Nonnulla alia de vocibus.

Thef. IV.

Est autem Juramentum contestatio religiosa, sive actus, quo per Numen supremum aliquid asseveratur. Dicitur (1) contestatio vel quod æquivaler, asseveratio, eine *Betheuerung*, (2) religiosa, ut ostendatur differre contestationem religiosam ab alia contestatione; sic non erit juramentum, quando quis dicto fidei arcessere annititur verbis in hujusmodi formulas conceptis: *so wahr ich lebe, so wahr ich hier stehe, so wahr es Tag ist, warlich, wahrhaftig, es ist gewiß wahr.* Secus se res habet, quando Deus dicit: *Vivo ego,*

Descriptio.

So wahr ich lebe, hoc certe juramentum est Hebr. VI. 13. per seipsum enim jurat Genes. XXV. 16. Pariter quando Christus ait: Amen Amen dico vobis, hoc juramentum sine dubio est; nam per veritatem suam Divinam & essentialem hic asseverat. Per religionem vero contestationem intelligimus, ubi vel expresse per Numen supremum asseveratur aliquid, quod variis contingit formalis, so wahr G^ott lebet, so wahr eln G^ott im Himmel ist, es ist bey G^ott wahr, G^ott sey Zeuge, G^ott sey Richter, so wahr mir G^ott helffe; vel implicite aut virtualiter, & quidem per religionem, aut totam, e. g. proferente Christiano: So wahr die Christliche Religion die wahre Religion ist, vel per partem religionis, quam jurans profitetur, sic, quando Christianus contestatur: So wahr G^ott die Welt geschaffen, so wahr Christus mich erlöset, so wahr eine Auferstehung der Todten ist. Ille etenim, qui jurat, in tali casu vult videri contemtor religionis, sive istius, per quem juravit, articuli, Deumque tanquam auctorem religionis tacite exposcit testem & vindicem, si falsus fuerit deprehensus. Commode hic quæri possit, an si Mahumedanus per religionem vel quæque per partem religionis suæ promittat aliquid vel asserat, pro juramento sit habenda ista asseveratio? Et nos quidem affirmamus. Quamvis enim sit falsa ejus religio, est tamen intentio jurantis respicienda, ejus scilicet, qui veram esse confidit, & vult contemtor ejusdem videri, si promissum violaverit, denique Deum tanquam Auctorem præsumtum Religionis suæ invocat testem atque vindicem in casu perjurii. At vero,

quid

quid si gentilis homo per falsos Deos aliquid in se licitum promittat, & postea vexillo Salvatoris det nomen, an teneatur servare promissum, quaris? & an perjurii crimen subeat, ni fervet? Displicet, quam tucatur quidam, negativa; licet etenim ficticia Numina, per quæ juravit, nihil omnino sint nec existant, & sic videatur ad præstandum obligari neutiquam posse; quia tamen intuitu Supremi Numinis, cujus revelatam nondum habuit accuratam notitiam, & quod est Unicum, in pluralitate consistere arbitratus est, juravit, fervare omnino debet, quod pollicitus est, *Grot. de J. B. & P. lib. 2. cap. 13. §. 12. Pufend. de J. N. & G. lib. 4. c. 2. §. 4. conf. l. 5. §. 1. de jurej. it. c. 10. caus. 22. qu. 5.* Alia questio est, an Christianus a gentili salva conscientia exigere queat juramentum per falsos Deos? Quod negamus; iterum: an in casu necessitatis acceptare possit a gentili juramentum per falsos Deos? id quod affirmamus. *Conf. Grot. & Puf. loc. cit.*

Thef. V.

Juramentum est vel licitum vel illicitum. Licitum, quod nullo jure, nos obligante, prohibitum est, & salva conscientia præstari potest. Illicitum, quod jure quodam nos obligante, est interdictum. *Divisiones Juramentorum. In Licitum & Illicitum.* Priusquam nunc ad enumerandas quasdam illicitorum juramentorum species pergam, veluti in transitu generalis questio venit attingenda: annon omni juramento ex præcepto Salvatoris *Matth. cap. V. 35.* & repetitione *Jacob. cap. V. 12.* Christianis in novo testamento sit interdictum? Id quidem serio tenent Quæ-
cke.

ckeri, nec desunt, qui in hanc sententiam eant, alii complures. Quamlibet vero in genere prohibuerit juramenta Redemptor universi, prohibitio tamen hæc solummodo Juris Divini positivi est, non verò naturalis. Jam Jura Divina & humana ita sunt capienda, ut excipiatur casus necessitatis; hinc utique ob eundem jurare, non potest non esse licitum. Ita quando Magistratus in controversia ad ipsum delata dirimendæ liti necessarium judicat, applicandam esse jurisjurandi religionem, videlicet ut vel testis dicta confirmet juramento, vel pars litigans delatum aut relatum juramentum præstet, quid inducere nos queat, ut morem gerere recusemus, non video. Quippe cum Autor Epistolæ ad Hebræos scriberet, usitatum erat in judiciis juramentum testis, & aliud, quod pars partî deferebat aut referebat; hunc autem ille morem nequaquam improbavit, quod utique fecisset, si scriptum legeremus: Nolite sive in judiciis sive extra judicia jurare; quin potius cap. VI. 16, juramentum ad confirmationem adhiberi, atque omni controversiæ terminum ponere profiteretur. Alias quoque vice plus simpliciter Paulus Apostolus teste in Epistolis vocato Deo juravit, quia (quis dubitet?) Spiritus S. cujus instinctu scripsit, necessarium judicavit, teste ad ducto Deo quodammodo infirmos fidelium animos corroborari.

Thef. VI.

*Quædam
species Ju-*

Inter illicita juramenta referimus 1) perjuriam in actu jurandi commissa; Committuntur enim perjuriam

ria vel in ipso jurandi actu, vel ex post facto; in ipso jurandi actu e. g. si testis falsum pronuntiat contra meliorem scientiam; ex post facto, si quis jurato aliquid promittit, & postea illud ipsum non servat. Quid; si quis in ipso jurandi actu, quo aliquid alteri promittit, violationem istius concipit animo, postea poenitentia ductus servat promissum, an talis pro perjuro habendus? In foro externo non; quoad vero internum seu conscientia, profecto gravissimum admittit piaculum in actu jurandi, &, si mors reditum ad meliorem mentem anticipasset, eandem cum perjuris mercedem a Vindice Supremi Numinis dextra retulisset. 2) Iuramenta super re illicita 3) per falsos Deos aut per falsam religionem sive partem ejus, de quibus paulo superius quaedam disquisivimus. 4) Prohibitum censeretur juramentum sub amissione aeternae salutis praestitum, v. c. *Sch will nicht selig werden*, quia namque anima & vita in potestate hominis non sunt, ut ea quasi pignori dare valeat. 5) Si invocationi Divinae adjungitur adhuc aliud, v. g. *so wahr mir Gott helffe, und alle seine Heiligen*, quod additamentum merito culpandum; Rectius etiam juratur; *So wahr mir Gott helffe durch sein heiliges Wort*, vel: *durch sein heiliges Evangelium*, quam si ita juretur: *So wahr mir Gott helffe, und sein heiliges Wort*, vel: *und sein Heil. Evangelium*; majestati enim Divinae non convenit, ut eidem creatum quid aequaliter adjungamus, Deut. VI. 13. cap. X. 20. Ef. XLII. 8. si per sacrum Dei verbum intelligimus filium Dei, qui substantiale vocatur verbum Divinum, admitti illa formula posset. 6) Temeraria iuramenta. Sunt enim non pauci, apud quos

*ramento-
rum illicito-
rum re-
censentur.*

B

adeo

adeo exolevit reverentia juramenti, ut ex pravo more citra necessitatem continuo sermonem interjectis asseverationibus, Gott weiß es, strafe mich Gott, es ist bey Gott wahr, dividant, & absque his nullam sibi fidem haberi existiment. Improbandæ etiam sunt execrationes, quando quis mala sibi imprecatur, diris sese devovet, aut elementorum in se sævitiam exposcit in casum falsi, e. g. Der Teufel hole mich, der Donner erschlage mich, die Erde verschlinge mich &c. wenns nicht wahr ist.

Thef. VII.

*H. Diviso
in asserto-
rium, pro-
missorium
& mix-
tum.*

Ut propius ad institutum accedamus, dividi porro consuevit Juramentum in Assertorium, Promissorium & Mixtum. *Illud* est, quando præteritum quoddam vel præsens ita se habere vel non habere asseveramus; v. c. an contractus sit celebratus? an delictum commissum? &c. Per *istud* quis ad futurum sese pollicendo adstringit, v. c. statutorum observacionem, obedientiam superiori præstandam &c. *Huic* exempli loco inservire potest Juramentum calumniae generale, videlicet cum alterutra partium, in ambiguum descensura litem, jurejurando corroborare tenetur, quod neque jam sumto ad calumniandum spiritu agat, neque in posterum istam multorum litigantium temeritatem amplecti velit. Non est hoc loco prætereundum 1) quod nequaquam sufficiat ad vim Juramenti elidendam, si excipiat jurans, durante juramenti actu sese in longe alias secum cogitationes ivisse, nec quovis modo habuisse intentum ad jurisjurandi religionem animum, juxta pervulgatum illud:

Juravi lingua, mentem injuratum servavi

hoc

hoc etenim modo semper euerteretur vis sanctissimi hujusce vinculi, quod tamen in constitutas rite societates est introductum ad adstringendam fortius dictorum atque factorum fidem. 2) quod in promissorio verba primum respondere debeant animo jurantis, successu vero temporis facta verbis. 3) id solummodo ad institutum nostrum pertinere, ut de promissorio agamus studiosorum juramento, quod sub introitum vitæ Academicæ ab ipsis exigi præstarique solet, non vero de Juramento eorum assertorio, nimirum quando tanquam testes producti verum pronuntiare, vel delicti cujusdam postulati, suspicionem ejusdem a se amoliri jurato jubentur.

Thef. VIII.

Supersedemus autem hic, quod ab aliquibus *Quæstiones in hac* considerari possent, ante omnia disquirere, ubinam locorum *Dissertatione occurrentes* & in quibus nominatim Academiis tam in solo Germanico quam extra idem hodiernum istud Juramentum sit receptum, in quibus iterum nuda manu *proponuntur.* simplicique promissione obsequii fides signetur; quippe præterquam quod & locorum distantia & angustia temporis certiori ea de re notitiæ, si adhuc addes commercii literarii defectum, viam præcludunt, non necessaria est hæc enumeratio ad institutum nostrum, cujus præcipua capita seu momenta sequentibus absolventur quæstionibus: 1) an promissio sic facta & in multis Academiis recepta sub formula: *ita me Deus adjuvet!* sit verum juramentum? 2) quando primum consuetudo in quibusdam Academiis invaluerit, ut studiosi sub auspiciis vitæ Academicæ ju-

rejurando se obstringere debeant ad obsequium magistratui Academico præstandum, aut ad servanda certa statuta? 3) An studiosi, qui non servant ea, quæ jurato promiserunt, pro perjuris sint habendi? 4) qua poena sint affiendi, juramento Academico contravenientes? 5) Num salva justitia & pietate a studiosis exigiqueat Juramentum illud? 6) Annon consultum sit, in nova Academia erigenda statuere, ut studiosi sub introitum vitæ Academicæ ad certa capita jurato se non obstringant, sed solum stipulata manu promissionem faciant? 7) Annon juramentum illud semel introductum abrogari debeat? 8) Si non abrogatur, num Rectores illis, qui serio deprecantur tale juramentum, remittere id possint, præsertim si circumstantiæ conditionis personæ, scrupuli conscientiæ, ætatis vel aliæ concurrant?

Thef. IX.

Prima
questiore-
solvitur. Primam quæstionem quod attinet, an promissio sub formula: *Ita me Deus adjuvet*, facta, sit verum juramentum? haud equidem nos fugit, e studiosorum numero non paucos in falsa hæere persuasione, promissionem sub illa formula præstitam non reputari pro vero juramento, nec etiam tantum religionis hoc actu contineri, ut contraeuntes Supremi Numinis vindictam pedissequam habituri sint. Sed profecto huic persuasioni rationem solidam subesse non video. Est etenim hæc consueta & in plerisque locis recepta jurandi formula, nec memini, ab ullo unquam per scripta in dubium vocatum, nedum negatum fuisse, quod contestatio sub illis verbis facta sit verum juramentum. Cum igitur quoad reliquos pro juramento habeatur, nul-

nulla apparet ratio, cur studiosi debeant esse exemti,
 ut quoad illos pro juramento accipi non queat.
 Quæso etenim, quem alium in finem utimur verbis:
 Ego juro, &: Ita me Deus adjuvet! quam ut per ist-
 hæc facta promissio plenissimum robur omnemque
 juramenti vim nanciscatur? Nec facile fortior alia, ad
 alligandam fidem atque inducendum animis horro-
 rem falsi, formula excogitari poterit. Procul dubio,
 qui diligenti mentis trutina secum perpendit, quam
 altæ sint ea verba indaginis, quantumque religiosi
 sensus includant, non diffitebitur, haud quenquam
 in vita nostra extare actum, ubi magis obligemur, aut
 per quem arctius hominum conscientis vinculum
 injiciatur. Quid enim auxilio Divino majus? Num
 quid hoc desitutus salutiferum quicquam operari
 præsumis? Viden? ut hic mortalium aliquos U-
 num atque Aeternum Ens, beneficiis usque ad
 aliorum invidiam exornet, uti rursus alios,
 quos deprimere videtur, supra humanæ for-
 tis infirmitatem erigat? & quod adhuc maximum est,
 qui summum istud bonum in animæ salute tibi posi-
 tum adipisci sine Numine possis? Ast vero Divinæ
 huic & auxiliatrici dextræ nuncium mittis, dum pe-
 jeras. Hæc cum ita se habeant, cuius in proclivi est,
 conjectura experiri, quam arduum sit, juramenti sub-
 ire religionem, & quam diligenter cavendum nobis,
 ne temere auxilii Divini atque æternæ salutis jactu-
 ram patiamur.

Thef. X.

Quoad secundam quæstionem vix poterit, ceu *Secunda*
 B 3 autu-

quæstio
tractatur.

autumamus, ex historiarum monumentis ostendi, quo primum tempore & in qua potissimum Academia coeperit studiosorum hoc juramentum. Quemadmodum enim priscaurum scholarum facies in omnibus fere ab hodiernis hisce Academiis, ubi in quatuor Facultates, Theologiam, Jurisprudentiam, Medicinam & Philosophiam communiter studia sunt distributa, Philosophia autem sub se non tantum Metaphysicam, Logicam, Politicam, Physicam, Oratoriam, Moralem, sed & linguarum notitiam, Mathematicas disciplinas, Philologiam & omnes reliquas disciplinas liberales complectitur, quam maxime abhorret, ita hujus præsertim instituti nullum antiquitus reperimus vestigium. Quippe posteaquam ex Asia in Europam trajecere elegantiorum literarum amor atque liberarium artium cultura, in Græcia primum efflorescere amœniora studia cœperunt, & præcipue Athenis, in qua civitate celeberrimi extitere Philosophi. Hi vero sub initium privata docuerunt auctoritate, nec acceperunt a Rep. auditoria, tantum abest, ut salariis e publico arario instruerentur alerenturve. Ita etiam multo post in Italia & speciatim Romæ diu res se habuit. Notatu vero dignum est, quod in urbe Beryto (quæ ab Imp. Theodos. & Valentin. dignitatem metropolitanam obtinuit, uti patet ex *l. unic. C. de metropol. Beryto*) floruerit Schola Jctorum antiquissima, ita ut nec forte vetustiore aliam reperire liceat, in qua Theologia aut Jurisprudentia aut Medicina fuerit discensibus proposita, auditoriis publica auctoritate constitutis & docentibus salariis ex publico instruetis. De hac urbe cum celeberr. Polyhistor Conringius
e S. Gre-

e S. Gregorio Neocæsariensi Episcopo testimonium
 adduxisset in supplement. XIV. quod adjecit libro de
 Antiquit. Acad. scripto, sequentia p. 231. adducit:
*Ideoq̄ baud vana fortassis conjectura dixeris, capisse il-
 lam auspiciis ipsius Alexandri Severi Imperatoris. Is sane,
 ut genere Syrus, ita favit illi regioni, perinde ut ante il-
 lum Heliogabalus sive Alagabal. Simul vero cum aliis li-
 teris, tum juris studio impense fuit deditus; quo factum,
 ut plerique peritorum juris, e quorum scriptis Digestorum
 libros Tribonianus consarcinavit, ejus in aula vixerint.
 Quos inter cum eminuerit Domitius Ulpianus, natione &
 ipse Syrus, fortassis hujus consilio nova schola hæc LL. Ro-
 manarum est excitata. Quid? quod Imperator Justinia-
 nus in §. qua omnibus 9. de Confirm. Digest. refert, quod
 e schola Berytiensi evocaverit Dorotheum & Anato-
 lium ad Corpus Juris conficiendum. Quoad utrius-
 que Romæ scholas, quoque notabilis lex est promul-
 gata ab Impp. Valentiniano, Valente & Gratiano,
 quæ est l. 1. Cod. Theod. de studiis liber. Urbis Rom. &
 Constantinop. quam egregiis notis illustravit insignis
 Criticus & Jctus Jac. Gothofr. in Commentariis ad Cod.
 Theodos. atque ostendit, illa ipsa undecim cautiones
 fuisse præscriptas, a Præfecto Urbis Romæ, ad quem
 lex est directæ, & Magistro census, pariterque studio-
 sis observandas. Discimus quoque ex ea lege, illos,
 qui ex Africa & aliis regionibus studiorum causâ Ro-
 mam erant profecti, debuisse apud Magistrum Cen-
 sus sub introitum profiteri nomina, ubi notat Go-
 thofredus: atque hæc velut immatriculationis species qua-
 dam erat, quæ in Academiis hodie obtinet. Deinde in ea-
 dem sancitum reperimus, quod juvenes literis ope-
 ram*

ram daturi Romæ, apud Magistrum census significare necessum habuerint, *quibus potissimum studiis operam navare sibi proposuerint*; Non autem ibidem nec in schola Berytieni ante adducta mentio fit promissi nudi, multo minus jurisjurandi, quo se studiosi ad obsequium magistratui præstandum, & statuta certa Academica observanda obstringere coacti fuerint. In Orientali etiam Roma, Constantinopoli puta, juxta eundem Conringium in Antiquitatibus Academicis Dissert. I. *primum publico salario docere jussi sunt soli Rhetores & Grammatici. His Romani Juris professionem adjunxit Theodosius, quod post confirmatum est a Iustiniano. Ejusdem auctoritate cepit isthic & Philosophica cursatio.* Et paulo infra: *Nullus vero ibi vel doctrina Christianæ, vel artis Medicæ professioni locus fuit.* Sponte præmittimus multa, quæ de aliis quoque hujus ævi scholis afferre possemus, quoniam præter hoc, quod nusquam, uti in nostris Academiis, omnia doceri fuerint solita, nullibi etiam reperimus, quæ studiose juvenutis in officio continendæ ratio per promissum simplex aut juratum fuerit observata.

Thef. XI.

*Secunda
questio
illustratur.*

Hinc ad ea tempora, quæ paulo propius ab ætate nostrâ absunt, accedendum judicamus. Ista quippe scholarum publicarum fuit facies ad seculum partim sextum, partim septimum, ex quo salus orbi meliori supervenit. Postea vero inundantibus cum Occidentalis Imperii partes Gothis, Vandalis aliisque Europæ Septentrionalibus populis, tum Orientales Provincias devastantibus Sarracenis, ingens omni-
lite-

literarum generi barbaries inducta fuit; donec hanc veluti Eclipsin seculo nono consequeretur redux postliminio splendor. Eodem etenim Saraceni ipsimet deperire studia coeperunt, in Europam itidem, Parisiensi Schola a Carolo M. instructa, literarum amor re-
 versus est. Sed nec adhuc quarenda origo Iurisdictionis Academicæ, & quod huic natales procul dubio debet, Iuramenti; quoniam hætenus pleraque ea instituta, quibus stant hodie Academicæ, penitus fuere incognita. Quantum igitur a præsentis hæc nostra ætate licet retrogredi, seculo demum Aera Christianæ duodecimo apparet jacta fuisse Scholastici hujus imperii fundamenta, unde tandem Academicæ suam accipere formam. Is, qui vulgo cognomento Barbarossa notatur, Cæsaris Germanicorum Optimus atque fortissimus Fridericus I. cum prope Placentiam in campis, quibus Roncaliis nomen, comitia ageret, insignia multa in eos, qui studiorum causa peregre proficiscuntur, ac in universum literatorum ordinem contulit beneficia. Ipsiismet namque de sententia, Procerum vero atque Purpuratorum consilio confecta & inserta Codici Iustiniano est Constitutio illa, quæ *Habita* audit, tit. *ne filius pro patre* annexa. Vidit siquidem prudentissimus Imperator, indignissime sæpius cum iis actum fuisse, qui relicto natali solo ad ejusmodi studiorum mercatus a patriis inde focus accesserant. Quamobrem ut huic, infensorum literis pariter ac literatis hominum libidini occurreret, & meliorem efficeret studentium conditionem, non solum, ne ulla iisdem in posterum afferatur injuria, severe prohibuit, sed & optione data, an Episcopum

C

vel

vel Dominum loci vel Magistrum, si quando in civili-
 bus conveniendi, Judicem agnoscere velint, imperi-
 torum foro istos subtraxit. Longum nimis foret, verba
 Constitutionis laudatissimæ in medium adducere, sed
 neminem Lectorum Jurisperitorum eadem latere con-
 fidimus. Etiam si vero in hac functione sit fundata Ju-
 risdictio Academica, neque forte petenda alius, non-
 dum tamen eo tempore istam formam, quam nunc in
 plerisque locis conspiciamus, ut in quatuor sic dictas
 Facultates, distribuantur, acceperunt Academia. Nam
 & institutorum & doctrinæ ratione multis adhuc &
 quam maximis defectibus laborarunt, ceu ex eo videre
 est, quod Honorius III. Papa non in magno honore
 habuerit studium Juris civilis, dum in *cap. super specu-
 la 28. de privileg. firmiter interdixit, & districtius inbibuit*
(uti verba sonant) ne Parisiis (famigeratissima & ferme
*unica illius tempestatis Occidentalium partium scho-
 la) vel civitatibus seu aliis locis vicinis, quisquam docere vel*
audire Jus Civile presumat. Et qui contra fecerit non so-
lum a causarum patrocinio interim excludatur, verum etiam
per Episcopum loci excommunicationis vinculo innotetur;
 postea mitiorem se gessit erga Jus Civile Pontifex In-
 noc. IV. qui in *Cap. cum de divers. 2. de privileg. in 6.*
 statuit voluitque, *ut in urbe Roma regatur & vigeat studium*
Juris Divini & humani, Canonici videlicet & Civilis.
 Hinc patet, pleraque instituta Academica, usu & ne-
 cessitate sic postulante, vel potius prout Imperantibus
 videbatur, fuisse introducta, ita ut difficillimum long-
 e sit, singulorum quærere ac demonstrare prima in-
 cunabula. Nam in hanc formam, qua hodie
 Germaniæ, & aliarum regionum gaudent Academia,
 demum

demum ante pauca abhinc secula deventum est, cum tamen multo antiquius credamus hoc esse de Jura-mento a Studiofis exigendo institutum, quoniam antiquiores Jcti, ut infra videbimus, ejus faciunt mentionem, licet certi nihil de ejus origine afferre possimus, probabiliter saltim statuentes, Jurisdictione Academica incrementa capiente, & paulatim agente radices, hanc obsequii religionem fuisse introductam. Agnovit quoque hanc difficultatem celeberr. Conring. *Supplem. ad Antiqu. Acad. LXXIIX. ad p. 159. ubi: DIXIMVS, inquit, instituta Academiarum varia esse, nec certo posse definiti omnium primam originem. Id longe esse verissimum, nemini non est notum, qui quidem ad res Academicas attenderit. Inquam multis tamen & potissimis quidem, Academiae omnes conveniunt, nunc quidem temporis, etsi non statim a primo initio. Cujus rei causa est, quoniam recentiores quaque statim circa principia nacta sunt, Pontificum, Caesarum ac Regum beneficiis, ea omnia, quae vetustiores sensim & per partes quaque fuerant consecuta. Certe de singulis definiti nihil certi potest, nisi inspectis earum publicis Tabulis aut Diplomatum, factaque diligenti omnium collatione. Id quod haecenus fieri non potuit a quoquam, quandoquidem tabulae istae non sunt editae in lucem, aut ad omnium notitiam pervenire.*

Thef. XII.

Quod tertiam spectat quaestionem: an studiosi *Quaestio* Juvenes, qui non servant statuta, super quibus jura- *tertia exa-* mentum ab ipsis exigitur, pro perjuris sint habendi *minatur.* refert equidem Menoch. de Arbitr. Judic. *Quaest. l. 2. casu* 192. n. 4. quod Marianus Socinus Senior in c. extranmissa.

n. 7. de for. compet. ex sententia Zabarelle statuerit: Scholares qui rectori obsequium jurato promiserunt, & non servavit illud, non incurrere perjurium; in quam etiam ire videmus sententiam Schiliterum Inst. Jur. Canon. l. 1, tit. 13. §. 10. seqq. verbis: *Studiosi fiunt Cives universitatis per immatriculationem & jusjurandum obedientie juxta statuta Academica. Adversus que qui peccat, reus fit, sed non præcise perjurii; nisi speciatim quid jurejurando pollicitus id non observaverit.* Verum enim vero penitus materiam hanc intuentibus nobis, varia videntur occurrere consideranda, videlicet 1) quid sit perjurium? 2) quam sit diversum, jurare obedientiam Rectori secundum statuta, & jurare præcise in statuta? 3) an hoc juramentum sit disjunctivum, ita ut obliget aut ad observantiam aut ad pœnam? 4) num si promissum juratum non est factum sub expressa obligatione disjunctiva, & adjecta est pœna huic promisso in casu contraventionis, an tacita subsit obligatio disjunctiva? Primo perjurium secundum Habn. ad Wesenb. parat. de Jurejur. n. 13. est mendacium jurejurando dolose firmatum; quibus verbis videtur Habn. requirere ad perjurium, ut subsit dolus, & hic statim iterum quaestio subnasctur, quando quis promissit aliquid jurato, postea vero promissi oblitus, quam ei applicavit jurisjurandi religionem temerat, annon perjuri appellatione sit notandus? Procul dubio gravius peccat, qui ex proposito & destinato consilio agit contra juramentum, quam qui ex incuria & negligentia, animo ad dolum nequaquam composito, fallit promissum; deinde verissimum est, illum qui ex negligentia solum non autem ex proposito destituit juramentum, haud vacare omni culpa,

culpa, cum in re tanti momenti, qualis est præstatio
 juramenti, non debuisset esse adeo incurius, ut obli-
 vioni traderet, quæ sub fide sacramenti spondit. Huc
 igitur redit quæstio: annon etiam perjurus sit appel-
 landus, qui solum ab oscitantia & incuria juramento
 contrarius fertur? Ejusmodi homo coram Divino
 Numine & in foro conscientiæ reum se profiteri de-
 bet perjurii, & seria pœnitentia deprecari culpam ad-
 missam ejusque pœnam; In foro autem externo & hu-
 mano, quoniam homines non valent investigare alio-
 rum cogitationes animi, atque intimos pectorum re-
 cessus, utrum ex proposito & dolo, an ex incuria tan-
 tum & negligentia agant, vix perjurii notam effugient
 allegantes incuriam atque negligentiam dolo caren-
 tem, nisi forte ex circumstantiis manifesto appareat, ab-
 fuisse impium consilium propositumque. Igitur si per-
 jurium sumatur pro actu, quo committitur aliquid
 contra juramentum, idque violatur, perjurus utique
 erit dicendus is, qui vel ex proposito vel ex incuria
 tantum juramento adversatur. Huc repeti possunt,
 quæ superius Th. VI. attulimus, illum non minus quo-
 que perjurum esse, qui in ipso jurandi actu, quo ali-
 quid alteri promittit, violationem istius concepit ani-
 mo, licet postea pœnitentia ductus servet illud, quod
 jurato promissit; perjurum autem in tali casu solum
 esse coram Deo, & in foro conscientiæ, non vero in
 foro humano, quia hominibus non constabat de ip-
 sus in actu jurandi animo; quadrat enim vulgatum di-
 cterium: quod cogitationum pœnam quis non luat,
 scilicet in foro externo, seu humano. Alterum quod
 attinet, profecto plurimum differunt, jurare in statuta,

& jurare obedientiam Reſtori juxta ſtatuta. Nam prius juramentum verſatur immediate circa ſtatuta, eorumque continet obſervantiam & confirmat. Poſterius vero ſaltim directum eſt in obſequium ſuperiori præſtandum, ſicuti hoc requirunt Statuta Academica, ita ut hujus vel illius ſtatuti violatione non præciſe violetur juramentum, ſed excuſſio demum obedientiæ jugo & vinculis perruptis obſequii. Licet igitur hoc caſu itum ſit contra ſtatuta, ſi tamen ſuperioris ſententiæ ſe ſubjiciat jurans, perjurus haberi non poteſt, qualis tamen eſt, qui ſententiæ a Rectore vel Senatu Academico dictæ refragatur. Tertium in- tuendo, certum eſt, quod, quemadmodum promiſſio alternativa diſtinguitur a ſimplici, ita diſcrimen ſit, inter juramentum ſimplex & diſjunctivum, utpote ſi quis promittat factum, vel in caſum facti non præſtiti, certam pœnam, tunc perſoluta pœna perjurus non eſt, nec ſine ratione, quia namque jurans ſibi reſervavit liberum arbitrium eligendi quod vult, ſecundum naturam propoſitionis alternativæ. Uno igitur præſtito liber eſt. Sed qui conſcientia ejus gravari poſſit, qui alterutrum eorum, quæ diſjunctim promiſerat, perfectum dedit? Si vero ſit promiſſio ſimplex juramento confirmata, ea poſthabita utique vinculum juramenti adjectum temeratur. Quoad quartum membrum quæſtionis principalis tertiæ, *Andr. Mendo in ſelect. quæſt.* quas de *Jure Academico* ſcripſit, prolixè diſſerit *lib. 2. quæſt. 13.* de Juramento promiſſorio, quod in Academicis præſtatur ad ſervanda ſtatuta, cujus mens per verborum quidem ambages ſed obſcure ſatis & perplexe propoſita, eo videtur tendere, quod, ſi in ſtatutis

tis

tis certa pœna est determinata in casu contraventionis, patienter eandem subeundo non fiat quis perjurus; quod si vero in Statutis certa multa non sit dicta, peccet contraveniens mortaliter in re gravi & magni momenti, sed in re levis momenti, circa quam versatur statutum, delinquat solum venialiter, qui violat. Hanc opinionem Mendo in alleg. quæst. primo multorum Doctorum calculis firmare intendit, dum ab ipso adducuntur *Bonacina tom. 2. disp. 4. quæst. 1. de Jurament. punct. 16. n. 6. P. Salas de Legib. Disp. 15. sect. 1. n. 16. P. Thomas Sanchez l. 3. summ. cap. 14. n. 2. P. Castro Palao tom. 3. oper. mor. disp. 2. punct. 7. §. 5. n. 6.* deinde adfert adhuc plures distinctiones, sub quibus uberius sententiam suam explicare conatur; ubi jam quæstio movetur: An, si quis promittere aliquid debeat adjecta certa multa aut pœna, perjurus dici queat, si promissum susque deque habet, & tamen solvit multam aut subit pœnam patienter? Pro negativa urgeri posset, quod videatur in tali promissione jurata adesse solum disjunctiva obligatio, sic ut promissor minimum tacite obligatus censeatur aut ad pœnam perferendam aut ad culpam perjurii subeundam. Sed non adest obligatio disjunctiva. Nam licet quis pœnam, quæ determinatur in foro humano, patienter perpetiatur, non eximit tamen illa promissorem a vinculo, quo Deo obstringitur in foro conscientia; cum Legislator in foro humano non velit per pœnam adjectam transgressorem, si hanc patienter subit, liberare ab obligatione conscientia, sed firmiter obligare præsumat, ut non tantum in foro Divino sed & humano metu perjurii ejusdemque pœnae promittens servet promissum.

missum. Cæterum duo adhuc notanda censemus, primum, cum satis durum sit, studiosos jurejurando adstringere ad certa capita servanda, cum tamen ob periculum seductionis aliasque causas contra illud agere queant & soleant, hinc procul dubio factum est, ut quemadmodum alias in LL. durioribus ad mitigandum harum rigorem Dd. multas comminiscuntur exceptiones, ita in nostro casu reperiantur, qui negare contendunt, studiosos per contraventionem juramenti promissorii secutam, pro perjuris esse habendos. Sic Limnaus Tomo 2. J.P. lib. 8. cap. 6. num. 38. seqq. refert: *Eandem in opinionem Carpzovii de Regalibus thes.* 38. *allegantes Melanchtonem in Etbicis p. 236. scribunt: quemadmodum qui alias jurat se legibus obtemperaturum, & non obtemperat, non est perjurus, modo quoad pœnam obedire non recuset: ita Studiosus qui noctu in plateis tumultuatur, non est perjurus, si postea a Rectore citatus in pœna obtemperaverit, quia juramentum obligat vel ad obedientiam vel ad pœnam.* Alterum quod notetur, est, postquam idem Limnaus c. l. num. 37. dixerat: *Novi ego Illustris cujusdam Academia (ubi juramentum a Studiosis rigide exigitur) Proceres, post juramenti formulam typis expressam hæc adjecisse formalia: Hoc tamen ne cui laqueus simpliciori ponatur, monere visum, non perjurum haberi, qui contra statutum ullum fecerit, si Rectoris tamen jussis, vel in solvendo multam, vel pœnam sufferendo paruerit, nisi sorte pœna ipsa perjuri adscripta sit: tum enim certe, qui contra illud deliquerit, perjurus merito habebitur, satis prolixè multis in medium adductis rationibus, textibus Juris & Doctorum autoritatibus refutavit opinionem istam, & ad contraria argumenta respondit, quo Lectorem remittimus.*

Thef.

Theſ. XIII.

Tranſimus ad quæſtionem quartam : qua pœna ſint afficiendi juramento Academico contravenientes ? Si certa pœna transgreſſioni hujus vel illius ſtatuti eſt definita, haud dubie illa quoque a perjuro eſt ſumenda, niſi forte circumſtantia monſtrent, mitiorem eſſe infligendam. Si nulla certa pœna eſt determinata, ſtatuant nonnulli, in foro humano juxta *l. 2. C. d. reb. cred.* nullam quoque exerceri poſſe, ad cujus legis ſenſum varia inveniuntur Dd. opiniones, quas ſingulas recensere jam nec vacat nec lubet. Nos arbitramur, ſi delictum contra ſtatuta commiſſum, eſt enorme, quod alias impune non transmittitur, pœnam locum invenire etiam in ſtudioſis, ſed jam quæritur : (a) an in delicto enormi, ſive certa pœna in ſtatuto fuerit expreſſa, ſive non, exaſperari hæc debeat ob jurisjurandi religionem violatam ? Nos ſecundum *cit. leg. 2. C. d. R. C.* tenemus, pœnam durioſam in foro humano ſtudioſis imponi non debere, ſed ſufficere illam, quæ citra violationem juramenti irrogari poteſt, niſi circumſtantia oſtendant, ex ſumma malitia læſum eſſe juramentum qua tale. Si vero in ſtatuto continentur aliquid citra expreſſam pœnam, quod coactionem & vim reſpuit, (e. g. ut Studioſi virtutes ſectentur, nulla ipſis niſi cum probis commilitonibus neceſſitudo intercedat, collegia diligenter frequentent &c.) ejusmodi transgreſſio in foro humano absque pœna eſt relinquenda, modo alia non concurrant odioſa. (b) annon fiat infamis ſtudioſus, qui contra juratam promiſſionem agit ? juxta *Can. infames. 17. cauſ. 6. qu. 1.*

D

viden-

*Quarta
queſtio
proponitur.*

videntur omnes perjuri pro infamibus declarari. Sed quoniam in foro humano infamia pro gravissima æstinatur pœna, quippe quod pro civiliter mortuis habeantur infames, non protinus infamiæ pœna locum invenit contra illos, qui juramentum accurate non servant præsertim si magis ex oscitantia & imbecillitate quam ex proposito datam sacramento fidem infringant; unde *Rebuffus de privil. Studios. privil. 75.* scribit: *Studiosi, si non obediant Rectori, non propterea sunt infames, nisi per sententiam condemnentur.* & hanc in rem adducit aliquot Dd. quamvis postea subjiciat: *Scholastici inobedientes non sunt perjuri, sed Rector potest eos mulctare sec. Zabarel. & Socin. in C. ex transmissa. d. for. comp. quod est magnum pro Studentibus, si est verum, ipsis relinquo cogitandum.* Quales pœnæ in his vel illis delictis de Jure Justiniano contra perjuros sint statutz, pluribus exsequitur *Seiser, de Juram. lib. 1. cap. 27.*

Theſ. XIV.

Succedit nunc quinta quæstio ventilanda: num salva justitia & pietate a Studiosis exigi queat juramentum illud, sub auspiciis vitæ Academicæ præfari solitum? Pro affirmativa sequentes militant rationes 1) Si finem spectemus, propter quem juramentum memoratum in Academiarum plerasque fuit introductum, & adhuc retinetur, haud obscure bonum & Reip. maxime salutarem esse apparet. Nihil enim magis in votis habuerunt & adhuc habent imperantes, Academiarum fundatores, quam ut Divini Numinis metu eo firmiter adstringant ad honestatem vitæ eos, quos hæc ipsa potissimum decet, quippe do-

ctinam

Quinta
quæstio
ventila-
tur.

Argumen-
ta pro af-
firmativa
quæstionis
sententia.

etrinam Virtutum omnium Magistram profitentes,
 quique supra vulgus dignitate atque honestate emer-
 gere conantur, & *quorum scientia totus mundus illumi-*
nandus est juxta verba Imp. Friderici in *Auth. habita. C.*
re fil. pro Patr. Ut vero scopus iste majori cum stu-
 dioforum fructu & societatis Academicæ emolumen-
 to obtineatur, decretum est, jurejurando in certa ca-
 pita uti, tanquam frano adversus licentiam improbo-
 rum, quoad ingenuos autem & liberales velut calcari-
 bus atque stimulis ad virtutes excolendas. 2) Omissio
 five abrogatio hujus instituti publicam videtur laxare
 disciplinam; alias magis metuendum erit, ne demto
 religionis metu effrenis ac improvida juvenus in o-
 mne genus audaciæ atque luxuriæ dissolvatur, eoque
 modo fenestra nequitia ac impietati patefcat. 3) be-
 stialis vita Academica, ut loquitur *Jo. Brunnem. Jur.*
Eccles. lib. 1. c. 5. §. 10. quovis modo coercenda, & ju-
 ramenti velut capistro in ordinem redigenda. 4) di-
 ctum juramentum versatur circa ea fere, quæ Jure
 Naturali & Divino sunt imperata, quibus addere cal-
 car juramenti & sacrum quendam aspergere pectori-
 bus horrorem Aeterni Numinis videtur apprime con-
 veniens & fructuosum. 5) ob humanam malitiam
 adinventum est juramentum *cap. et si Cbristus 26. X. de*
jurejur. quanquam *alleg. cap.* videatur arguendum in
 eo, quod solam exigentium malitiam statuatur causam
 exactiois, cum tamen præcipue concurrat malitia
 fallentium vel potius eorum, quibus exigitur. *Titius ad*
Pufendorf. lib. 2. de offic. H. & C. cap. 11. obs. 259. Grotius in
annot. ad Matth. 5. v. 33. ex Polybio refert, rarum fuisse
 veteribus Romanis usum jurisjurandi in contractibus,
 D 2 quod

quod vix inveniretur, qui datam quovis modo fidem læderet. Cum ergo, ut creberrimis, ex quo hominum perfidia radices egerat, datæ fidei violationibus occurreretur, adhibitum denique sit juramentum, profecto eo carere non possumus. Atqui par dici potest subesse ratio Juramenti Academici, quod ob audaciam & grassandi contra statuta libidinem est introductum. 6) Non heri aut nudius tertius sed jam ab antiquis temporibus juramentum illud a studiosis in multis Academiis exigi cœpit, & adhuc hodie exigitur, procul dubio non absque longa, profunda & sapienti deliberatione, quamobrem non videtur temere a more illo Patrum nostrorum recedendum esse. 7) multi celeberrimi Viri ad honores & dignitates amplas evecti testati fuerunt, se hoc frano in Academiis a vitiis saepe fuisse retractos. 8) si tale juramentum studiosorum repugnaret justitiæ & pietati, idem dicendum esset de Juramentis subditorum aliorum, quibus se obstringere debent Magistratibus ad certa capita observanda, quando vel novi imperantes prioribus mortuis succedunt, vel recentes subditi fidelitatis juramentum præstando in numerum aliorum subditorum recipiuntur. 9) Studiosi sunt subditi plerumque temporarii tantum, nec in academiis habentes bona immobilia, & sic per poenas jacturam bonorum non facile metuunt, uti alii subditi, quibus amplæ sunt possessiones, hinc vinculo conscientie fortius sunt constringendi. 10) Celebris hujus Academia Prof. dicere solitus erat: quoad cives refractarios meliorem esse conditionem Senatus oppidani quam Academici, cum hic experiatur, Studiosos vix ac ne vix quidem ia

or-

ordinem redactos discedere in patriam & subinde novos succedere, quorum mores multis laboribus & poenis formari debeant; opus igitur esse juramento tanquam fræno, quo iidem per tempus academicum in officio contineantur.

Thes. XIV.

Contrariæ scilicet negativæ sententiæ, subsequencia patrocinantur argumenta: (1.) Res est sacrosancta Juramentum (unde & sacramentum dicitur, vid. supr. th. 3.) cujus transgressio & violatio sæpe infert damnum cum præsentis hujus tum æternæ & futuræ salutis; unde pervigili opus est oculo, summaque circumspeditione, ne facile præcipitemus alios in periculum contrahendi inæstimabile ejusmodi damnum æque ac irreparabile; hoc enim foret contra charitatem Christianam, quæ omnino præcipit, ut proximum diligamus, sicut nosmet ipsos; jam enim xum cujusvis studium eo tendit, ut a se avertatur non minus incommodum gravissimum, quam ejus periculum. (2.) Prohibita est in lege Dei profanatio nominis Divini, & summa cura providendum, ne vilescat religio & sanctitas juramenti; quare non asuescimus promiscuæ contestationi juratoriarum, qua neutiquam raro committitur perjurium. Ubi itaque suspicamur, plerumque secuturam violationem SS. nominis Divini, expendendum relinquimus, annon illi, qui, quod malum declinare possunt, non evitant, gravissimam Deo reddituri sint rationem. (3.) Nihil frequentius accidit, quam ut studiosi agant contra statuta, in quæ juratam dederunt fidem. Vivunt enim in

summa libertate, procul remoti a Parentibus, curato-
 ribus & cognatis, qui praesentes forsitan in virtutis se-
 mita eos continere & perjurio obicem ponere possent;
 Familiaritatem porro ineunt cum pluribus aliis, a qui-
 bus pessimi exempli labes atque hinc seductionis im-
 minet periculum, cui accedit, quod in juventute con-
 stituti difficillime possunt affectibus imperare & hos
 animi motus sano consilio compescere; unde apud
 quosdam natum est dicitur: Sunt Scholares, ergo
 perjuri, sicuti refert *Rebuff. in tract. de privileg. Studios.*
privil. 75. ubi allegat Barbatiam in Rubric. de Jurejur. in
Clem. Huic malo iri obviam deberet omni ratione
 studioque. (4) Studiosi vel expresse vel tacite com-
 mendantur Professoribus tanquam alteris parentibus,
 Quis autem Pater solet a filio, cui certa capita in A-
 cademia observanda praescribit, exigere juramentum,
 ut ista diligentius curet, praesertim ubi justus subest
 metus perjurii, quo divina provocatur ira & vindicta?
 Omnem igitur movere lapidem tenentur Professores,
 ut a Principibus, Academiarum Conservatoribus, ab-
 rogationem introducti semel juramenti impetrent.
 (5) Quantumvis lubenter concedamus, juramentum
 Academicum suos habere usus; non tamen temere
 ipsis inficias, propter tot perjuria majorem esse ejus ab-
 usum, quam usum. Sic olim ad abbreviandas lites, &
 ne litigantes audacter nimium quaedam assererent,
 quaedam negarent, inventum est juramentum dando-
 rum & respondendorum *c. 2. de V. S. in Clement.* quo-
 niam vero hoc plerumque degeneravit in perjurium,
 multis in locis fuit abrogatum. Pariter juramentum
 calumniae generale suo non destituebatur usu, sed ob
 frequen-

frequentiorem ejus abufum, cum raro agitaretur Pro-
 ceffus, in quo jurantes non violarint datam fidem, in
 foro Saxonico recte omittitur. (6) In Academia no-
 viter erecta, cujus de celebritate frequentia teftatur,
 per programma fic præfari solebant Rector & Profef-
 fores, quando ftatuta typis impreffa dabant Studiosis:
 A civibus noftris fub aufpiciis vitæ Academicæ non
 exigimus juramentum, contenti nuda promiffione.
 Aut enim boni funt aut mali. Illi fervare ftudebunt,
 ad quod nudo promiffio citra jusjurandum fe obliga-
 runt; hi experientia teftes parum curant juramentum;
 cur igitur anfam perjurio ipsis præbeamus? Limnaus
Tom. 2. lib 8. cap. 6. in notis ad n. 34. fequentia refert:
Juramentum Mercurio Planeta folet comparari, qui in domo
boni Planeta bonus, fed in domo mali planeta malus eft Za-
fius in l. 1. n. 4. de jurej. Ben. in rubr. de jurejur. n. 34. Cotb-
man. Vol. 4. refp. 5. n. 17. (7) Multi maximo laborant
 confcientiæ fcrupulo, num ob emphatica dicta Salva-
 toris Matth. V. 34. & fequ. & Jacob. V. 12. ullum in N.
 T. juramentum fit licitum; & quamlibet ad illa dicta
 affatim refpondere poffimus, tenerrima tamen res eft
 confcientia, quæ fape a dubio non liberatur, licet præ-
 ftantiffimis argumentis iftud eximere conati fueri-
 mus. Num igitur vis facienda juvenibus tenerioris
 confcientiæ, ut contra ejus dictamen præftent jura-
 mentum? Omnem potius vim averfaturo confcientia,
 eeu fatentur noftrates Theologi, Icti & Philofophi.
 (8) In multis quidem Academiis introductum fuit
 juramentum ftudioforum; poftquam vero experien-
 tia docuit, a paucis illud, multa potiffimum capita
 continens, debita reverentia obfervari, iterum fuit in
 qui-

quibusdam Academiis abrogatum, & Viri celeberrimi, (ceu postea videbimus) existimarunt vel debuisse lapidem istum offensionis non poni, vel positum non amplius tolerari. (9) Præsto quoque sunt rationes ex utroque jure, Canonico & Civili. Quoad illud, extrat in decreto notabilis textus ex Augustino desumptus, C. 5. *Caus. 22, qu. 5. Ille, qui hominem provocat ad jurationem, et scit, cum falsum esse juraturum, vincit homicidam; quia homicida corpus occisurus est, ille animam, imo duas animas, et ejus, quem jurare provocat, et suam. Scis verum esse, quod dicis, & falsum esse, quod ille dicit, & jurare compellis? Ecce jurat, ecce pejerat, ecce perit. Tu quid invenisti? immo & tu periisti, qui de ipsius morte te satiare voluisti.* Licet hic textus loquatur de illo, qui scit, alterum esse pejeraturum, et nihilominus exigit juramentum, potest tamen certo modo etiam applicari ad illum, qui probabiliter præsumit, alterum commissurum perjurium, et hoc non obstante extorquet jusjurandum, quale est illud studiosorum Academicum. (10) Alium textum ad hoc institutum facientem invenimus in Decretalibus, scilicet C. 3. *de cohabit. Cler. & mulier.* cujus verba sic sonant; *Clericos in sacris ordinibus constitutos, qui publice tenent concubinas, ad eas abjurandas volumus a tua fraternitate compelli; ne in eandem fornicationem instinctu diabolica fraudis redeuntes, perjurii reatum incurvant. Verum ipsos per suspensionis & interdicti sententiam debes arctius cogere, ut mulieres ipsas a se removeant, quod de illis sinistra suspicio non possit haberi. Et si qui eorum ad ipsas redire, vel alias accipere sorte præsumserint, in aliquos eorum debes perpetuam excommunicationis*

communicationis sententiam proferre, ut alii eorum exemplo perterriti, a similibus arceantur. Ad quem textum notat Abbas Panormitanus: Ex hoc providendum esset, ne scholares jurarent obedire Rectori, quia de facili transgrediuntur juramentum, & incurrunt perjurium, sed esset providendum de poena contra inobedientes, ut facit hic Papa. Cum Abbas ante aliquot secula vixerit, intelligimus, quod jam diu Juramentum studiosorum in Academicis obtinuerit. Quando Abbas dixerat, quod Scholares transgrediendo juramentum incurrant perjurium, Aeneas Falconius in margine adjicit, quod studiosi contra juramentum agentes non fiant perjuri, in qua sententia etiam haret Domin. Arumaus Discurs. Acad. de Jure Publico vol. 3. discurs. 15. Th. 38. & alii, quorum supra fecimus mentionem. (u) Age jam videamus Juris Civilis pondera. Sic l. 2. Cod. de indict. viduit. toll. mentionem facit Imperator, quod praedecessorum aetate obtinuerit, ut mulieres servare debuerint juramentum, quo secundis nuptiis renunciarunt ad consequendum legata, sub conditione, ne denuo nubere, relicta; sed hoc ipsum abrogavit pius ac laudatissimus Princeps, cum videret saepe mulieres contra praestitum juramentum ineuntes nuptias, circa finem h. l. pulcherrimo epiphonemate usus: cum satis esse inhumanum videatur, per Leges, quae perjurium puniunt, viam perjurii aperiri. Colligendum ex eo, ad quam sedulam Legislatores teneantur cautelam, ne perjurii ansa praebatur. Jam vero ubi animadvertant, per certam legem aut observantiam frequentissime ea committi, occasionem hujusce mali auferre, aliaque ratione, ut scopum consequantur, studere debent.

E

rent.

rent. (12) *Nov. 94. c. 2.* constituit Imperator, ut matres ad tutelam liberorum adspirantes haud amplius jurato renunciare opus habeant secundis nuptiis, quoniam neutquam raro (non obstante juramento) ad altera vota convolare soleant. In quo capite Novellæ duo adhuc memoratu digna occurrunt: Primum est quod Imperator dicat: *se multam habere formidinem, ne facile Iusjurandum per magnum Deum detur, et hoc prævaricetur* (uti verba sonant versionis.) Cum autem tantus princeps summam foveat erga DEVM reverentiam, &, quod per illum præstatur, jus jurandum in pretio habeat, metuatque, ne tot perjuriis Divina violetur majestas, quanto magis alios imperantes Iustiniano non comparandos, perjuriorum occasionem evitare deceret. Alterum est, raro a sexu sequiori secundas nuptias abjurante, promissam fidem servari. Cum igitur jus ad ea debeat aptari, quæ frequenter & facile contingunt, (conf. l. 5. d. LL.) per raro autem eveniat, ut una atque altera servet promissum, plerumque magis & facile perjuria committantur ab illo sexu, Imperator abrogandum censet esse morem in suscipienda tutela per juramentum renunciandi secundis nuptiis. Circa has rationes in utramque partem adductas, quænam prævaleant, nostrum ob fœdificam causam suspendimus iudicium, in conspectu data occasione animi sententiam exposituri. Tu autem, mi Lector, opinionem

Elige, cui dicas, tu mihi sola places.

Thef. XV.

*Questio
sexta in-
statu.*

Circa quæstiones sextam & septimam supra th. 8. propositas breviores esse possumus. Si enim negativam prioris quintæ amplecteris, prono quasi alveo fluit,

fluit, in nova Academia erigenda consultum non esse, ut a studiosis exigatur saepe citatum juramentum, & in qua Universitate semel per introductionem obtinet, utique illud abrogari debere. Sin autem accedis affirmativa, minimum rationes pro negativa adductas tanti momenti esse deprehendes, ut licet quoque salva justitia & pietate introduci posse sentias, non tamen utile omnino ac consultum esse judices illud admittere; potius certam pœnam esse statuendam existimabis contra eos, qui hæc vel illa statuta præteriverint, ita, ut bonæ spei atque indolis juvenes nuda promissione ad ea colenda invitentur, improbae mentis vero homines metu pœnæ deterreantur, juxta in vulgus notum illud Horatii:

Oderunt peccare boni, virtutis amore,

Oderunt peccare mali, formidine pœnæ.

Parentes, in primis ii, qui olim in Academiis vixerunt, & vel propriis vel alienis exemplis edocti fuerunt, quam facile ob lubricum ætatis contra statuta academica itum sit, lubentius mittent filios ad Universitatem, in qua tortura hæc conscientia, (prouti juramentum illud a quibusdam appellatur) adventantibus non imponitur, quoniam omnibus votis expectant, ut nati benedictionem Divinam, non autem maledictionem, quam perjurium infert, ex Academiis reportent. Multi præterea præstantissimorum Virorum existimant, consultius esse, a Studiosis circa introitum vitæ Academicæ non exigere juratam fidem; ita Menoch. de arbitr. Judic. quest. l. 2. cas. 192. posteaquam num. I. dixisset: *Clamant non injuria Legumlatores omnes, non esse perjuriis viam aperiendam, & assertum hoc*

E z

ce va-

variis Jur. Civ. & Can. textibus confirmasset, concludit denique num. 4. his verbis: *Effet itaque satius, illud juramentum, (quo Scholastici Rectori obsequium promittunt) remittere, quoniam scimus, verisimiliter eos quotidie pejerare.* Limnaeus Tom. 2. Jur. Pub. l. 8. c. 6. n. 33. sic sentit: *In nostra Germania Academiis, quando studiosi a Rectore immatriculationem expetunt, eidem coguntur vel stipulata manu vel jurejurando obedientiam LL. seu statutorum promittere. Cujus promissionis modus prior humanior, alter vero rigidior quadammodo duriorque, ut multi, qui alias Rectori lubenti animo reverentiam, Legumque obedientiam, quantum in illis est, voverunt, hoc unicum subterfugiant, ne jurent. Novit hoc Jctus in L. 8. §. de Condit. Instit. dum non nullos hominum faciles ait ad jurandum contemptu religionis, alios perquam timidos metu Divini Numinis usque ad superstitionem. Ne itaque illis fenestra pejerandi aperiatur, his vero tortura conscientie pareatur, ut Prætori olim fuit, ita cuique hodie Magistratui summa debet esse cautio. Eandem sententiam allegatus Auctor postea pluribus rationibus, & tam LL. quam DD. auctoritatibus corroborat, ad quem locum Frisch in Addit. hæc verba subjicit: *Ad stipulamur auctori, ac tutius esse judicamus, si promissio obedientie stipulata manu fiat, memorabili quoque loco, ex D. Mengerlingii Scrutinio conscientie ad II. præceptum decal. cap. 6. quæst. 79. hanc in rem adducto.**

Thes. XVI.

Pergentibus ad quæstionem septimam: annon juramentum illud semel introductum abrogari debeat? sequentes pro negativa rationes sunt obvjæ.
(a) Quod omnis mutatio dicatur esse periculosa, &
non

non temere deflectendum a via regia majorum nostrorum. (b) Quoniam hi pro se habent praesumptionem, quod jurare obsequium jusserint in Academiis, non nisi re diu multumque in utramque partem expensa, & tandem meliorem probata & electa. (c) quod a multis seculis & in tot Academiis juramentum studiosorum auspicaliter receptum. (d) quod, si damnate imprudentiae accusemus praedecessores nostros, quibus illud arrisit. Contrarium urgent haec momenta: (1) non omnem mutationem esse periculosam, nec quoque ob mediocri periculi metum, quemvis salutarem conatum destitui oportere & derelinqui; alias Lutheri tempore non suscipi debuisset magnam religionis in melius formandae opus, nec superiori seculo ex Academiis proscribendum fuisse Penalissimum morem. (2) Ipsos Conditores utriusque & Civilis & Canonici Juris in casibus supra citatis abrogasse juramenta, quorum majorem abusum ob tot perjuriam notarunt; quidam ergo juramentum studiosorum ob frequentiam perjuratorum & facilitatem abrogari mereatur? (3) rationes supra circa quaestionem quintam pro negativa adductas, minimum suadere, ut juramentum semel introductum abrogetur. (4) In Academia Lipsiensi olim obtinuit juramentum illud studiosorum, eorum ex loco Mengerling, ante allato colligimus, sed idem hodie vigere desit. In Academia Halensi noviter instituta plane praetermissa hujus jurisjurandi cura est, atqui tamen haec Academia ob frequentiam studiosorum divitum & e splendoribus familiis oriundorum fama celeberrimae sunt. (5) Licet in quibusdam Academiis jusjurandum toties nominandum fuerit receptum, forte tamen si quaerere lubet, plures invenias Universitates, in quibus illud vel non fuit introductum, vel si fuit, deliberatio

consilio

consilio abrogatum Ad quem vero modum quoad quæstionem quintam, ita circa hanc quoque certis de causis iudicium nostrum cathedræ reservamus, B. L. arbitrio, quam opinionem præferendam ducat, relinquentes.

§. XVII.

*Ultima
quæstio
exponitur.*

Coronidem imponit octava & ultima quæstio: si non abrogatur juramentum auspicalis, num Rectores illis, qui serio id deprecantur, remittere possint, præsertim si circumstantiæ conditionis personæ, scrupuli conscientiæ, ætatis vel aliæ concurrant? Ad hanc rectius decidendam distinguendum erit, utrum juramentum illud simpliciter obtineat in Academiis, an sub ea ratione, ut Rectoribus & Professoribus expresse sit injunctum a Fundatoribus ac Nutritoribus, neu debeant remittere illud studiosis recusantibus. Priori casu non videtur adempta libertas Rectoribus, ut rigida illius exactione usi pro ratione circumstantiarum modeste declinantibus morem non gerant. Sunt enim studiosi artium liberalium Cultores liberaliter excipiendi atque tractandi, & valde inhumanum foret, illos, qui vel conscientiam habent in dubio natantem, num omnino Christianos deceat juramentum, vel qui ex profapia splendida sunt orti, vel qui opibus & divitiis abundant, vel quorum exferens sese vis ingenii atque excellentia ipem præbet, celeberrimos olim ipsos evasuros Viros, absque discrimine a jure Academicæ civitatis repellere, aliter profiteri illud abnuentes, nisi dura jurisjurandi condicio fuerit sublata. Altero vero casu non est in potestate Rectorum eximere quenquam huic rigori, sed remittere possunt & debent deprecantes, ad Nutritores Academiæ, ut ab illis dispensationem impetrent; imo consultum esset, ut in ejusmodi Academiis, ubi necessitas incumbit Rectoribus exigendi ab adventantibus juramentum, Rectores & Professores a Nutritoribus exorarent facultatem illud remittendi deprecantibus, cum hac tamen restrictione, ut soli Rectores, hoc quicquid est operis, in se pro lubitu non susciperent, sed de circumstantiis ad Senatam Academicum referrent, e cujus decreto fieret conclusum, num petentibus gratificari deberent.

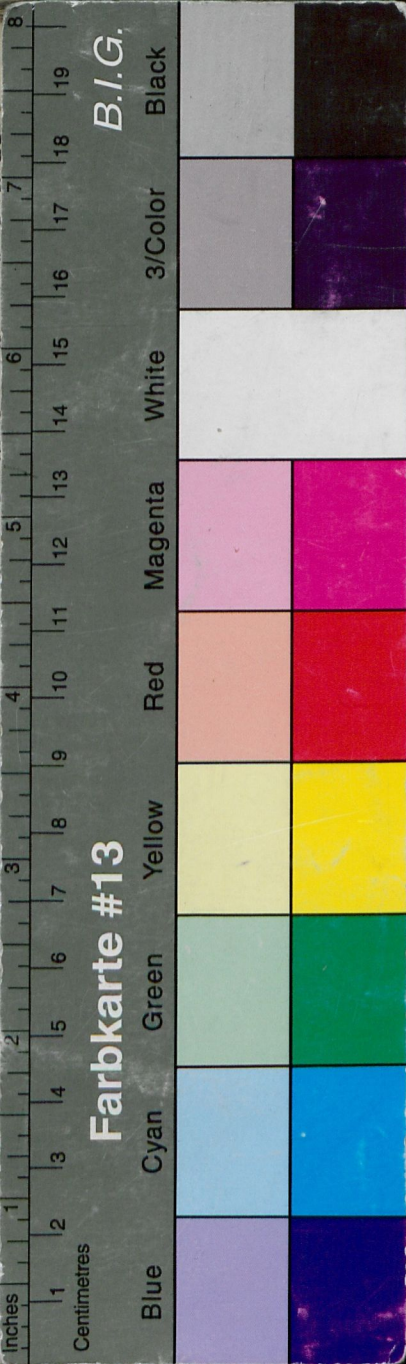
F I N I S.

AB. 153 643

(x 2580 273)

fl

12.
PRO SVMMIS IN DIVINO AEQVE AC HVMANO IVRE
CAPESSENDIS HONORIBVS
DISPVATIONEM INAVGVRALEM

DE
IVRAMENTO STUDIOSO-
RVM ACADEMICO
AVSPICALI,

Non dem Side, welchen die studirende
Jugend beym Antritt ihres Academischen
Lebens iezuweilen ablegen muß,

AETERNI NVMINIS AVSPICIIS,
RECTORE ACADEMIAE MAGNIFICENTISSIMO
SERENISSIMO PRINCIPE AC DOMINO

DOMINO

GVILIELMO HENRICO

DVCE SAXONIAE, IVLIACI, CLIVIAE, MONTIVM,
ANGARIAE, WESTPHALIAE, RELIQVA

EX DECRETO ILLVSTRIS ICTORVM ORDINIS
PRAESIDE

GVILIEL. HIER. BRVCKNERO

ICTO, CONSILIARIO SAXONICO, PANDECTARVM P. P. CVRIAE PRO-
VINCIALIS, FACVLTATIS IVRIDICAE ET SCABINATVS ADSES-
SORE GRAVISSIMO,

PRAECEPTORE AC PROMOTORE AETERNVM VENERANDO
AD DIEM JVNII M DCC XXV.

ERVDITIS AD EXAMINANDVM SOLEMNITER
PROPONO

GEORGIVS HENRICVS ORTH
HEILBRON. EX SVEVIS

JENAE,
LITTERIS IOHANNIS ADOLPHI MVLLERI.